
Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2019:1

Undervisning i utsatta områden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2019:13 som föreslår till kyrkostyrelsen att initiera ett projekt med mål att initiera och utöka den kristna undervisningen i utsatta områden. Utskottet anser att det är viktigt att samtal om mission sker på alla nivåer inom Svenska kyrkan. I församlingens grundläggande uppgift ingår missionen som en central del och församlingen har ansvaret för alla som vistas där. Därför föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:13.

Motionens förslag

Motion 2019:13 av Daniel Engström, Undervisning i utsatta områden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett projekt med mål att initiera och utöka den kristna undervisningen i utsatta områden.

Bakgrund

Mission är en del av församlingens grundläggande uppgift och i förlängningen hela kyrkans uppdrag. I inledningen till andra avdelningen i kyrkoordningen anges vad som är syftet med den grundläggande uppgiften att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, nämligen ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.” Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet.

Programmet Lärande och undervisning

För en folkkyrka är förkunnelsens *målgrupp alla*. Utifrån sin territoriella församlingsyn har Svenska kyrkan ett ärende till var och en inom församlingens gränser, oavsett om man – bildligt – befinner sig i den vida cirkeln eller tillhör församlingens kyrkvana. Det gäller också lärande och undervisning. Så formuleras målgruppen i programbeskrivningen för det nu pågående programmet Lärande och undervisning.

Tanken på alla som målgrupp måste dock förenas med en medveten, tydlig och icke-arrogant hållning till människor av annan tro och livs-åskådning. ”Andra religioner är boningar för den helige Anden” heter det i *Biskopsbrev om kyrkliga handlingar i en mångreligiös kontext* (2012). I dialog och samverkan med människor med annan religion kan vi berätta om vår tro på Jesus Kristus – samtidigt som vi lyssnar till andras tro och erfarenhet. Syftet med religionsteologiska samtal och samarbeten är inte konversion, utan att vi lär oss mer om varandra, om Gud och att vi tillsammans vill verka för världens bästa. Folkkyrkoteologins gränsöverskridande förkunnelse måste alltså balanseras av respekt för människors religiösa identitet, frihet och egna val.

Svenska kyrkan står inför stora utmaningar i en tid av förändring präglad av religiös transformation, digitalisering, polarisering och globalisering, konstaterar kyrkostyrelsen i sin skrivelse *Verksamhet och Ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020–2022*, KsSkr 2019:1. Svenska kyrkan är idag en kyrka och civilsamhällesaktör bland andra i en både mångreligiös och allt mer sekulariserad omvärld. Stora medlemstapp ställer krav på nya vägar framåt.

Nätverket Framtiden bor hos oss

För vissa församlingar i Svenska kyrkan är medlemstillhörigheten inte högre än tio procent. Det gäller till exempel en del av församlingarna som ingår i nätverket Framtiden bor hos oss, som bildades 2000. Nätverket är öppet för de församlingar och pastorat i Svenska kyrkan som har erfarenhet av arbete i mångreligiös miljö, har låg tillhörighet till Svenska kyrkan i åtminstone en eller flera delar/distrikt av församlingen och som på ett aktivt sätt vill arbeta med dessa frågor.

Nätverket består idag av 25 församlingar och pastorat i mångkulturell och mångreligiös miljö i Malmö, Burlöv, Göteborg, Linköping, Norrköping, Borås, Trollhättan, Södertälje, Gävle, Örebro, Uddevalla, Uppsala och Stockholm. Församlingarna vill genom nätverket stärka och utveckla ett gemensamt arbete där storstaden och dess mångreligiösa och -kulturella kontext står i fokus.

Fokus är att människor ska kunna känna sig trygga i mötet med Svenska kyrkan. Nätverket arbetar utifrån tio stycken förhållningssätt. Dessa och erfarenheter av det snart 20 år långa arbetet är dokumenterat i boken *Framtiden bor hos oss – Metoder och förhållningssätt i urbana mångfaldsförsamlingar i Svenska kyrkan*, som utkom förra året. Ett av dessa förhållningssätt handlar om när tron förändras – konvertering och mission. Sverige är idag ett land präglat av migration, liksom stora delar av världen, och då är det naturligt att människors religiösa tillhörighet förändras. Därför behöver församlingar i Svenska kyrkan ha verktyg för att hantera frågor om konvertering, konvertiter och dopundervisning för vuxna. Den missionssyn som finns i Framtiden bor hos oss-församlingarna bygger på idén att inte försöka övertala någon att byta tro, utan i stället utgå ifrån att varje religion är värdefull.

Ett annat förhållningssätt är tron som överbryggare. Nätverket vill visa på trons potential i integrationsarbetet och för den sociala sammanhållningen. På platser där många religioner möts har Svenska kyrkan ofta varit bra på att få till stånd möten över religionsgränserna. Många människor med utländsk bakgrund har en vardaglig religiositet, medan det svenska majoritetssamhället ofta signalerar skepsis mot religiöst troende människor, är erfarenheter som lyfts i boken. Det kan bli en krock, och då kan kyrkan upplevas som en mer hemtam plats för ”nya svenskar” än övriga samhället.

Nätverkets erfarenhet är att det inte alltid går att nå människor i dessa stadsdelar med mer traditionella kyrkliga metoder, som exempelvis bibelstudiegrupper eller

konfirmandundervisning. De behöver möta unga där de är, och då kan exempelvis fotboll, musik eller andra aktiviteter vara mer framgångsrika sätt att nå fram till varandra och bygga gemenskap och trygghet i stadsdelarna.

Forskaren Kristina Helgesson Kjellin har skrivit boken *En bra plats att vara på* som baseras på fältstudier i församlingar i nätverket. Hon konstaterar att mångfaldsarbete förutsätter samtal, reflektion, tid och tålmod. I tider av ökande migration kommer kunskaperna om mångfaldsarbete att bli ännu viktigare. Här har då Svenska kyrkans församlingar med sin närvaro en unik möjlighet att fungera som mötesplatser oavsett bakgrund och kan därigenom bidra till att motarbeta segregation.

Utsatta områden

Nätverkets medlemsförsamlingar finns i många av de områden som klassificeras som utsatta områden av polisen. Enligt den definitionen är det ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området.

Mellan dessa två nivåer finns riskområdena, vilket är sådana områden som uppfyller kriterierna för utsatta områden men riskerar att utvecklas till ett särskilt utsatt område om inte rätt åtgärder sätts in.

Majoriteten av områdena är lokaliserade till storstadsregionerna, där också majoriteten av medlemsförsamlingarna i Framtiden bos hos oss verkar. Enligt den rapport som publicerades av polisen i juni 2019 bedöms 60 områden nu vara utsatta, varav 22 bedöms som särskilt utsatta. År 2017, när den förra lägesbilden gjordes, bedömdes 61 områden vara utsatta, och 23 av dem särskilt utsatta. Det är en marginell minskning till antalet men polisens bedömning är att det sker en förbättring i många av områdena. Den generella bedömningen är att situationen utvecklats i rätt riktning, men det är ett långsiktigt arbete.

Tidigare kyrkomöten

I kyrkomötet 2017 behandlades fyra motioner om missionsinsatser i Kyrkolivsutskottets betänkande 2017:2. I en av motionerna, 2017:150, föreslår motionären att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den viktiga missionen på alla nivåer inom Svenska kyrkan ökar och är samstämmig över hela landet. Utskottet bejakar behovet av att vitalisera missionen i Svenska kyrkan och lyfter i sitt betänkande fram kyrkans uppgift att nå till alla med evangeliet och att människor ska komma till tro på Jesus Kristus. Utskottet menar att varje stift och församling måste ta ansvar för detta och föreslår därför att motionen ska avslås. Kyrkomötet biföll utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2019:13.

Utskottet lyfter att det är viktigt att Svenska kyrkan är där människor är och konstaterar att kyrkan som helhet erbjuder både fysiska lokala möten och digitala mötesplatser. Det är viktigt att samtal om mission sker på alla nivåer inom Svenska kyrkan. I församlingens grundläggande uppgift ingår missionen som en central del och församlingen har ansvaret för alla som vistas där. Därför behövs det inte ett projekt från nationell nivå om att öka kristen undervisning i de områden som åsyftas i motionen.

Utskottet konstaterar också att en liknande motion behandlats på tidigare kyrkomöte och då avslagits.

Utskottet konstaterar att församlingarnas förutsättningar och kontext ser olika ut och inspireras av initiativ som nätverket *Framtiden bor hos oss*, där församlingarna stärker varandra och delar erfarenheter. Utskottet anser vidare att Svenska kyrkan inte bör använda begreppen utsatta områden och särskilt utsatta områden. Utskottet förstår att den typen av vokabulär har en plats inom exempelvis polisväsendet men att den inte hör hemma inom Svenska kyrkan.

Utskottet föreslår att motion 2019:13 ska avslås.

Uppsala den 3 oktober 2019

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Carl Johan Karlsson, Lena Arman, Sofia Särdaqvist, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Eva-Mai Mineur Tynong, Bengt Olsson och Satu Rekola.

Biskoparna Åke Bonnier och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet till förmån för motion 2019:13. Områden som räknas som "utsatta områden" har ökat i Sverige de senaste tio åren. Inom dessa områden kan man observera att vissa människor tilltar ett destruktivt beteende. Vi har kunnat se att olika frikyrkor sedan några år tillbaka initierat framgångsrika undervisningsprojekt i utsatta områden i Göteborgs förorter. Detta har lett till att en del personer, framför allt ungdomar, har inspirerats av Ordet och lämnat sitt destruktiva beteende. Det är mycket glädjande att undervisning om Ordet i utanförskapsområden gett ett positivt resultat i t.ex. Göteborg och intentionen med motionen är att föra denna positiva trend till övriga delar av Sverige där utanförskapsområden finns.

Mikael Eskilandersson